

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Autor: Ladislava Městková

Datum: 1. 10. 2012

Ročník: 7. ročník osmiletého gymnázia

Vzdělávací oblast: Dějepis; Člověk a společnost

Tematický okruh: Novověk

Téma: Osvícenský absolutismus v habsburské monarchii

Klíčová slova: osvícenský absolutismus, Marie Terezie, Josef II., pragmatická sankce, toleranční patent, patent o zrušení nevolnictví

Anotace: Výkladový učební materiál se zaměřuje na osvícenský absolutismus Marie Terezie a Josefa II. v habsburské monarchii. Prezentaci doplňuje výklad o svobodných zednářích a úkoly k upevnění probraného učiva pomocí pracovního listu.

Zpracování digitálního učebního materiálu bylo financováno z projektu OPVK, Výzva 1.5

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

OP Výzkum a vývoj
pro inovace

Osvícenský absolutismus v habsburské monarchii

Marie Terezie, Josef II.

Charakteristika

- forma vlády, absolutistický panovník prosazuje ve své zemi svou autoritou politické a společenské reformy
- panovníci ovlivněni osvícenskými ideály
- uplatnění v habsburské monarchii, Rusku, Prusku (část dnešního Německa)
- Marie Terezie, Josef II., Kateřina II. Veliká, Fridrich II. Veliký

Marie Terezie

Bitva u Chlumce nad Cidlinou.mp3

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e7/Mariatheresiaoldfamily.jpg>

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Marie-Th%C3%A9r%C3%A8se_d%27Autriche_\(1717-1780\),_atelier_d%27Anton_von_Maron.jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Marie-Th%C3%A9r%C3%A8se_d%27Autriche_(1717-1780),_atelier_d%27Anton_von_Maron.jpg)

Pragmatická sankce

- 1713
- monarchie jednotná
- dědičná práva i v ženské linii

Zahraniční politika Marie Terezie

- **války o dědictví rakouské (1740 – 1748)** – pragmatická sankce zpochybněna Bavorskem, Francií, Saskem, Pruskem, Švédskem, Španělskem, boj se zúžil na boj mezi Rakouskem a Pruskem => války slezské
- **1. slezská válka 1740 – 1742** – Fridrich II. do Slezska, Karel Albrecht českým králem, bitva u Chotusic => berlínský mír, ztráta Slezska, Kladska, Hlučínska, obnovena panovnická moc Marie Terezie
- **2. slezská válka 1744 – 1745** – nová protihabsburská koalice, tažení Prusů do Čech a Lužice, tažení rak. armády do Slezska, neúspěch; drážďanský mír – potvrzení pruského panství nad Slezskem, ztráta části italských provincií ; potvrzení pragmatické sankce => **konec války o dědictví rakouské**
- **3. slezská válka 1756 – 1763 – válka sedmiletá** – útok Pruska na sever Čech, bitva u Kolína, ústup Prusů z našeho území (gen. Laudon, gen. Daun), mír v Hubertsburgu – potvrzení definitivní ztráty Slezska

Reformy Marie Terezie

- **správní reformy** – centrální úřady ve Vídni – direktorium a státní rada, Česko-rakouská kancelář – byrokratický aparát
- soudní reforma – tereziánský trestní řád, jednací soudní řád
- soupis veškeré poddanské a panské půdy – **tereziánský katastr**
- **první sčítání lidu** (evidence domů, zavedení příjmení)
- **1775 robotní patent** – ulehčení robotních povinností poddaných po robotních bouřích a jejich porážce u Chlumce nad Cidlinou
- **reformy hospodářské, finanční** – manufaktury, odstranění cel a mýta mezi zeměmi hab. monarchie, jednotná soustava měr a vah, jednotný peněžní systém
- **reforma vojenská** – vojenská povinnost, jednotný výcvik, reorganizace vojska, vojenské školy
- **reforma školství** – zavedení povinné školní docházky, nový školský systém (triviální, hlavní a normální školy), zesvětštění škol, zakládání odborných škol

Schönbrunn - Vídeň

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Gloriette_Vienna_Panorama_2005.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Wien_Schoenbrunn_Rueckseite.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Schoenbrunn_Panorama_2005.jpg

Josef II.

Reformy Josefa II.

- 1781 toleranční patent – náboženská svoboda pro nekatolické církve
- 1781 zrušeno nevolnictví – poddaní se stěhují, uzavírají sňatky, vzdělávají se bez souhlasu vrchnosti => osobně svobodní lidé
- josefinský katastr – odpor vrchnosti
- nový občanský a trestní zákoník
- rušení klášterů

Svobodné zednářství

- významná role v 18. století, první zednářská lóže v Čechách založena r. 1733 hrabětem Šporkem, v jiných zdrojích uváděno datum 1742 (lóže založena okupační armádou)
- tajemná bratrstva zednářů – elitní kluby s rituály a slibem mlčenlivosti
- idea nápravy světa, povznesení lidstva, dobročinná činnost, podpora vědy a umění, základ Královské společnosti nauk
- měšťané, aristokraté, vědci, umělci, pedagogové
- řada symbolů, obřadů, přísah => záhadnost, čarodějnictví, nebezpečnost
- policejní dohled

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Square_compasses.png

Opakování učiva

- 1/ Co to byl tereziánský a josefinský katastr. V čem se katastry lišily?
- 2/ Jakým způsobem se snažila Marie Terezie obnovit jednotu habsburské monarchie v počátečních letech své vlády?
- 3/ Vyhledej a definuj termín **raabizace**.
- 4/ V čem spočívá tereziánská reforma školství a proč byla nutná?
- 5/ Na jakou historickou událost odkazuje rčení: „Dopadli jak sedláci u Chlumce“.

Zdroje

- Sochrová, M.: Dějepis II. v kostce pro SŠ, Fragment 2008
- Hlavačka, M.: Dějepis pro gymnázia a střední školy 3 – Novověk, SPN 2001
- Beneš, Z., Petráň, J.: České dějiny I, SPL Práce 1997
- www.wikipedia.cz
- <http://www.rozhlas.cz/praha/portal>